

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
А288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

ВИКОНАННЯ В УКРАЇНІ УГОДИ ЗА МЕДІАЦІЄЮ, УКЛАДЕНОЇ ЗА КОРДОНОМ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ

У сучасному світі все більше стає поширеним використання альтернативного врегулювання правових спорів (далі — АВС), до яких належить медіація, арбітраж, переговори та інші форми, які дають змогу врегулювати конфлікт без звернення до суду. Це обґрунтовується бажанням економії часу, коштів та конфіденційності, якої майже неможливо дотриматись за судового розгляду справи. Особливої уваги потребує така форма як медіація, адже вона розглядається як найбільш гнучкий та універсальний метод примирення сторін. І як зазначає Подковенко Т. О. саме «міжнародно-правові стандарти медіації та позитивний досвід багатьох держав скеровують Україну в напрямку розвитку інституту медіації. Свідченням цьому є прийняття Закону України «Про медіацію», що відображає прогресуючу інституціоналізацію медіації та затребуваність її суспільством [1].

Дійсно, більш активно медіація в Україні почала розвиватись з прийняттям Закону України «Про медіацію» № 1875-ІХ в 2021 році, що узгоджується з позицією України щодо приведення національного законодавства у відповідність до законодавства ЄС. Проте, враховуючи те, що це достатньо новий та поки що не дуже звичний для України спосіб врегулювання спору ще можуть виникати певні проблеми у використанні такої форми АВС. Однією з таких є виконання в Україні угоди, укладеної за кордоном.

П. 9 ч.1 ст.1 ЗУ № 1875-ІХ визначається саме поняття, згідно якого «угода за результатами медіації — угода, що фіксує результат домовленості сторін медіації у погодженій між ними усній чи письмовій формі з урахуванням вимог закону» [2]. В той же час, на відміну від судових рішень та інших підстав, які передбачають видачу виконавчих документів, угоди, досягнуті в результаті медіації наразі не визнаються виконавчими документами і загалом питання виконання такої угоди залишається неврегульованим чинним законодавством України. Виконання ж угоди, укладеної за кордоном викликає ще більше питань.

7 серпня 2019 року Україна стала однією з 46 країн, які підписали Конвенцію ООН про міжнародні мирові угоди, досягнуті за результатами медіації, яка відома під назвою «Сінгапурська конвенція про медіацію». Це був перший багатосторонній міжнародний документ,

який спрямований на спрощення та закріплення процедури визнання, забезпечення виконання медіаційних угод.

Крім того, зважаючи на європейську інтеграцію України, варто також звернути увагу на Директиву 2008/52/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах» від 21 травня 2008 року. Вона передбачає, що держави-члени ЄС мають створити механізми, які дозволяють забезпечити виконання угод, досягнутих у процесі медіації. Це потрібно для того, щоб учасники спору сприймали медіацію як надійний і повноцінний спосіб захисту своїх прав. Мета цього полягає у забезпеченні довіри до медіації як рівноцінного судовому способу вирішення спорів, щоб сторони були впевнені у дійсності та виконанні досягнутих ними домовленостей.

Попри підписання Україною Сінгапурської конвенції, питання виконання в Україні угод за результатами медіації, укладених за кордоном, залишається неврегульованим на практиці. Станом на сьогодні Україна не ратифікувала цю Конвенцію, а отже її положення не мають обов'язкової сили для національної правової системи. Відсутність механізму імплементації норм Конвенції у національне законодавство призводить до ситуації, коли іноземні медіаційні угоди фактично не мають чіткого визначеного процесу визнання та виконання на території України.

Основна проблема полягає в тому, що така угода не є виконавчим документом у розумінні Закону України «Про виконавче провадження». Відповідно, навіть якщо сторони дійшли домовленості за межами України та належно її оформили, примусове виконання цієї угоди в Україні є практично неможливим. Наразі відсутня також процедура подання заяви до суду про визнання чи на виконання іноземної медіаційної угоди, подібна до тієї, що існує щодо іноземних судових рішень або арбітражних рішень (наприклад, ст. 474 ЦПК України).

Проблемною є й кваліфікація таких угод і у судовій практиці. Через таку прогалину в законодавстві, як невизначеність процедури визнання такої угоди, українські суди, стикаючись із подібними питаннями, змушені будуть оцінювати угоди за медіацією як звичайні цивільно-правові договори, які підлягають виконанню відповідно до загальних положень ЦК України. Проте це суперечить природі медіації, адже така угода не завжди відповідає вимогам, необхідним для цивільно-правового договору, і не враховує специфіку процедури її укладення.

Відсутність чіткого законодавчого врегулювання створює правову невизначеність для осіб, які уклали угоди за результатами медіації за кордоном і мають намір реалізувати їх в Україні. Тобто у разі виконання домовленостей однією зі сторін вони фактично позбавлені ефективного засобу захисту своїх прав.

Згідно ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» — «суди застосовують при розгляді справ Конвенцію (995_004) та практику Суду як джерело права» [3]. В той же час Європейською Конвенцією про захист прав людини (далі — ЄКПЛ), саме ст. 13 передбачено право на ефективний спосіб захисту [4], що в свою чергу включає зобов'язання держави забезпечити особам реальну можливість ефективного захисту своїх прав, гарантованих Конвенцією. Це означає, що держава має не лише утримуватися від їх порушення (виконуючи негативні зобов'язання), а й активно створювати та підтримувати дієві механізми, які дають змогу постраждалим відновити порушені права та справедливості.

Зважаючи на вище викладене, для того щоб медіація, як спосіб АВС, дійсно розвивалась та була більш ефективною у використанні потрібно 1) не тільки підписати, але й довести до кінця ратифікацію Сінгапурської конвенції про медіацію; 2) визнати угоду за медіацією виконавчим документом. Крім того, важливо загалом розвивати обізнаність громадян про таку можливість врегулювання спорів як медіація, що розвантажить суд та більше наблизить Україну до ЄС. В майбутньому це може стати не тільки альтернативним способом вирішення правових спорів, а й бути на рівні судового.

Список використаної літератури

1. Подковенко Т. О. Зміст та значення принципу конфіденційності в медіації. *Galician Studies Law Sciences*. 2024. № 5. С. 5—11. URL: https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2024-5-1 (дата звернення: 07.10.2025).
2. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text> (дата звернення: 07.10.2025).
3. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV : станом на 2 груд. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text> (дата звернення: 07.10.2025).
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 : станом на 1 серп. 2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 07.10.2025).

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент **Свида Олексій Георгійович**

Мороз І. Р.

Взаємодія Національної асоціації адвокатів України
з Міжнародною асоціацією адвокатів (ІВА): основні напрями
та результати 618

Лукашевич А. Л.

Виконання в Україні угоди за медіацією, укладеної
за кордоном: сучасні проблеми 521

Німенко Є. О.

Цифровізація адвокатської діяльності: досвід ЄС і перспективи
в Україні 624

Новицька В. Д., Санжакова М. О.

Етичні стандарти адвокатської діяльності: порівняльний
аналіз українського та європейського досвіду 628

Ремінська П. В.

Вплив європейських стандартів на реформування адвокатури
України 630

Топал В. С.

Адвокатура Німеччини та адвокатура України: порівняльний
аналіз 633

Цуркан Д. С.

«Гонорар успіху» в адвокатській діяльності: порівняльно-
правовий досвід української та зарубіжної практики 635

Шевченко В. О.

Особливості статусу адвоката іноземної держави в Україні 637

Янковська М.-А. В.

Конвенція Ради Європи про захист професії адвоката
як міжнародний стандарт правової безпеки інституту
адвокатури 640

Стефанчук М. М.

Інститут безоплатної правничої допомоги: актуальні виклики ... 643